

CZU: 37.048.4:371.12

ASPECTE ALE GHIDĂRII ELEVILOR ÎN CARIERA DIDACTICĂ: VIZIUNI ALE CADRELOR DIDACTICE

Marianna SAVVA

Universitatea de Stat din Moldova

În acest articol prezentăm rezultatele experimentului pedagogic de constatare din perspectiva cadrelor didactice. Dat fiind că pe parcursul mai multor ani în instituțiile de învățământ general ghidarea elevilor în cariera didactică reprezenta un proces căruia nu i s-a acordat atenția cuvenită (de altfel, ca și altor probleme persistente în sistemul educațional), consecința s-a dovedit a fi creșterea numărului de cadre didactice necesare. Astăzi se impun acțiuni concrete de soluționare a acestei „crize a cadrelor didactice” atât din partea instituțiilor statului, cât și din partea instituțiilor de învățământ general dar și universitar. Astfel, unul dintre obiectivele experimentului de constatare a reprezentat identificarea anumitor dimensiuni ale ghidării elevilor în cariera didactică în viziunea cadrelor didactice.

Cuvinte-cheie: *ghidare în carieră didactică, cadre didactice, opinia cadrelor didactice, satisfacție profesională, motive, factori motivaționali.*

ASPECTS OF GUIDING THE STUDENTS IN THE TEACHING CAREER: VISIONS OF TEACHERS

In this article we present the results of the pedagogical experiment of observation from the perspective of the teachers. Given that for several years, in general education institutions guiding students in the teaching career represented a process that was not given due attention as well as other persistent problems in the educational system, the consequence was the increase in the number of teachers required. Today it requires concrete actions to solve this "crisis of teachers" both from the state institutions, as well as for the general education institutions and also for the university. Thus, one of the objectives of the experiment of observation was to identify certain dimensions of student guidance in the teaching career in view of the teachers.

Key-words: *guidance in teaching career, teachers, teacher opinion, professional satisfaction, motives, motivational factors.*

Introducere

Actualmente, statutul profesorului este perceput și apreciat diferit atât de către cadrele didactice, cât și de ceilalți membri ai societății. Din cauza mai multor probleme din sistemul educațional, în ultimii ani a scăzut considerabil atât numărul celor care doresc să se înmatriculeze la specialitățile din acest domeniu, cât și numărul celor care se încadrează în câmpul muncii după ce au absolvit deja o facultate cu profil pedagogic. Conștientizându-se necesitatea unor intervenții prompte, în anul 2015 a fost elaborat Programul național pentru dezvoltarea resurselor umane în învățământul general din Republica Moldova 2016-2020, care avea la bază drept elemente ale cadrului conceptual și de politici o serie de documente importante, în plan național și european, ce vizau calitatea resurselor umane în educație. În urma dezbaterilor publice ale Programului național, acesta, din păcate, nu a fost aprobat [1, p.5].

Ascensiunea deficitului mare de cadre didactice din țara noastră denotă că totuși profesia didactică nu este percepută atât de pozitiv de către absolvenții de liceu și nici de tinerii specialiști care abandonează după un scurt timp de activitate această profesie. Soluționarea acestei probleme constituie o prioritate la etapa actuală pentru Ministerul Educației, Culturii și Cercetării exprimată în documentele Strategia Națională de Dezvoltare Moldova 2020 și Strategia Educația 2020. În luna martie anul curent, MECC a lansat Campania „Vreau să devin Pedagog”, care are drept scop promovarea și sporirea atractivității profesiei de pedagog în rândul tinerilor, dar și o serie de activități de informare a studenților, elevilor absolvenți și a părinților privind bunele practici și istoriile de succes în domeniul educației [2]. În asemenea condiții, ne-am propus să identificăm anumite aspecte ale ghidării elevilor în cariera didactică, la etapa actuală, din perspectiva cadrelor didactice. În opinia noastră, cadrele didactice, care sunt satisfăcute de profesia pe care o exercită și care manifestă o percepție și o atitudine pozitivă privitor la imaginea profesorului în societate, vor fi pasibile să ghideze un discipol ca să aleagă cariera didactică. Totodată, analiza rezultatelor experimentului pedagogic de constatare ne va permite să identificăm și potențialii subiecți care vor fi implicați în celelalte etape ale experimentului.

Descrierea eșantionului

Grupul țintă al acestui experiment l-au constituit 88 de cadre didactice dintre care 49 de cadre didactice din IP Liceul Teoretic „Principesa Natalia Dadiani”, 15 cadre didactice din Instituția Publică Liceul Teoretic Român-Francez „Gheorghe Asachi”, 24 de cadre didactice din Liceul Teoretic „Lucian Blaga”. Dacă e să ne referim la cadrele didactice implicate în experiment, putem spune că dintre cele 88 de cadre didactice 83 sunt de gen feminin și 5 de gen masculin, cu vârsta cuprinsă între 22 și 69 de ani, care activează în sistemul educațional începând cu o vechime de 1 an până la 40 de ani. Cadrele didactice implicate sunt cadre care activează în cadrul treptei primare, gimnaziale, precum și în cadrul treptei liceale.

Analizând din perspectiva de vârstă, menționăm că 4% reprezintă cadre didactice cu vârstă de până la 24 de ani, altele 28% reprezintă cadre didactice adulte cu vârsta cuprinsă între 25 și 35 de ani, 43% – cadre didactice adulte cu vârsta cuprinsă între 36 și 55 de ani și 25% reprezintă cadre didactice cu vârsta peste 55 de ani. La fel, 75% din cadrele didactice implicate în experiment sunt cadre didactice cu experiență, 14% din acestea au vechime în muncă și doar 11% sunt cadre didactice tinere cu o experiență de muncă între 0 și 5 ani.

Metode aplicate

Pentru a identifica situația actuală privind ghidarea elevilor în cariera didactică am aplicat un sondaj de opinie pentru a evidenția anumite aspecte ale acestui proces. Itemii sondajului de opinie aplicat se regăsesc și în alte cercetări experimentale realizate anterior de O.Dandara, O.Voicu și L.Ciolan.

Dacă e să ne referim la structura sondajului de opinie, acesta conține itemi cu variantă de răspuns la alegere și itemi pe care subiecții trebuie să-i completeze cu propria opinie. Acest experiment s-a desfășurat pe parcursul lunii februarie 2019. Astfel, prin aplicarea acestui instrument pedagogic ne-am propus următoarele obiective:

- identificarea opiniei cadrelor didactice privind imaginea profesorului în societate la etapa actuală;
- identificarea opiniei cadrelor didactice privind abilitățile pe care trebuie să le posedate un elev pentru a fi ghidat către cariera didactică;
- identificarea opiniei cadrelor didactice privind intervențiile din partea statului/școlii pentru ca elevii să aleagă profesia de cadru didactic;
- identificarea la cadrele didactice a intenției de a depista abilitățile/predispozițiile/aptitudinile către profesia didactică;
- identificarea motivelor care au determinat cadrele didactice să aleagă meseria de profesor;
- depistarea nivelului de satisfacție al cadrelor didactice privind exercitarea profesiei didactice;
- identificarea factorilor care motivează cadrele didactice să profeseze în continuare cariera didactică;

Rezultate

În urma analizei rezultatelor sondajului de opinie a cadrelor didactice privitor la imaginea profesorului în societate la etapa actuală, consemnăm rezultatele chestionării în figura ce urmează:

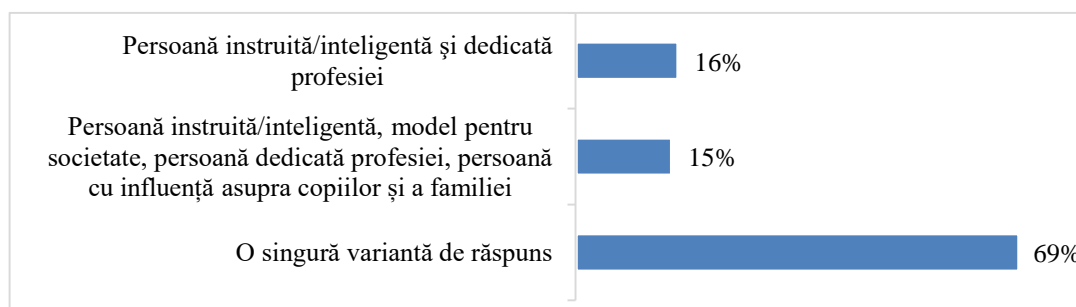

Fig.1. Opinia cadrelor didactice privitor la imaginea profesorului în societate.

Analizând Figura 1, putem constata că 16% din cadrele didactice susțin că la etapa actuală profesorul reprezintă o persoană instruită/inteligentă și care este dedicată profesiei, 15% au ales mai multe variante de răspuns, combinând variantele a), b), c), d), (adică, persoană instruită/inteligentă, model pentru societate, persoană dedicată profesiei, persoană cu influență asupra copiilor și a familiei). Celelalte 69% din cadrele didactice au ales o singură variantă de răspuns, și anume: 15% – a) persoană instruită/inteligentă, 7% – b) model pentru societate, 20% – c) persoană dedicată profesiei, 27% – d) persoană cu influență asupra copiilor și a familiei.

Privitor la calitățile pe care trebuie să le posede un elev pentru a îmbrățișa o profesie pedagogică, 32% din cadrele didactice consideră că personalitatea acestui elev trebuie să fie una complexă, care ar cuprinde vocație, har, chemare către profesia didactică, dragoste pentru copii, capacități de lider, bun organizator, abilități de predare a materiei pe înțelesul copiilor/elevilor, abilități de comunicare, toleranță, corectitudine; 23% susțin că acest elev trebuie să aibă vocație, har, chemare către profesia didactică; 12% opinează că sunt necesare abilități de predare a materiei pe înțelesul copiilor/elevilor și abilități de comunicare, toleranță, corectitudine. 11% din numărul total de cadre didactice implicate în experiment consideră că elevul trebuie să posede doar abilități de comunicare, toleranță, corectitudine, 8% – abilități de predare a materiei pe înțelesul copiilor/elevilor.

Cel mai mic procentaj (7% din subiecți) au ales că elevul trebuie să posede capacități de lider, de bun organizator și la fel 7% au ales combinația variantelor c), d), e) (capacități de lider, bun organizator, abilități de predare a materiei pe înțelesul copiilor/elevilor, abilități de comunicare, toleranță, corectitudine). Răspunsurile cadrelor didactice sunt prezentate în figura de mai jos.

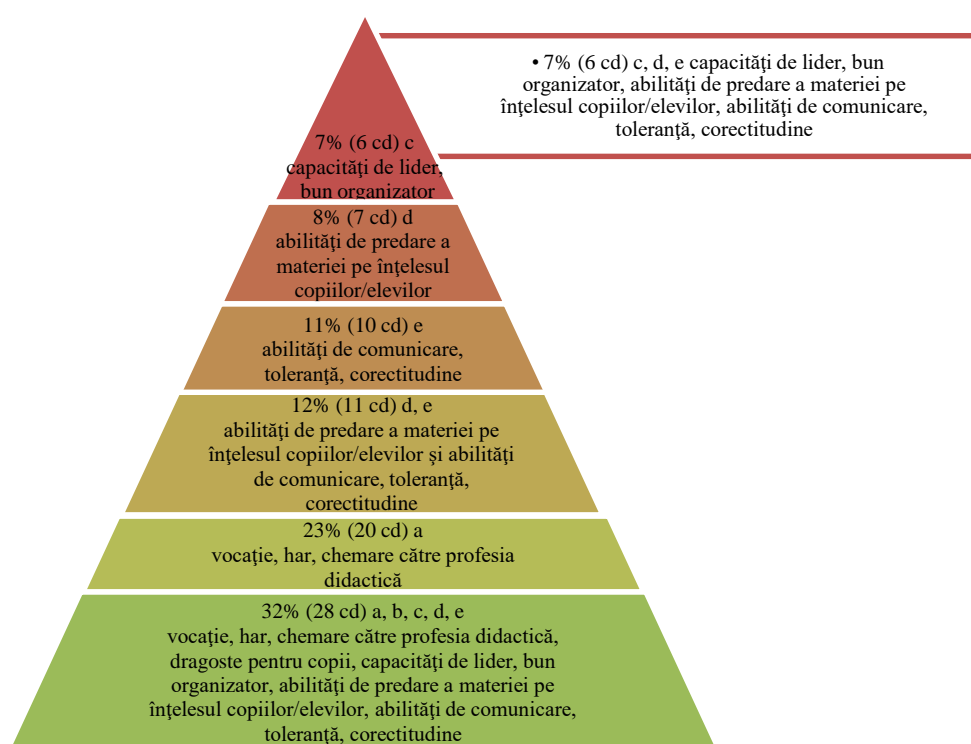

Fig.2. Opinia cadrelor didactice privitor la calitățile pe care trebuie să le posede un elev pentru a alege profesia pedagogică.

Cu privire la acțiunile pe care trebuie să le întreprindă statul pentru ca elevii să aleagă profesia pedagogică sau cel puțin să fie una atractivă, sistematizând și generalizând acțiunile propuse de cadrele didactice le-am grupat în câteva categorii, după cum urmează: acțiuni de ordin financiar, acțiuni la nivelul procesului didactic, acțiuni privind aprecierea/promovarea imaginii profesorului și acțiuni de ordin social, fiind prezentate în Figura 3.

Realizând o analiză mai aprofundată, putem menționa că 6% din intervievați sunt de părere că aprecierea din partea statului și un salariu atractiv corespunzător, de rând promovarea profesiei, pot face ca profesia pedagogică să fie una mai atractivă pentru elevii din învățământul preuniversitar.

Organizarea unor activități privind promovarea și ridicarea prestigiului de profesor este o măsură susținută de alte 6%. Totuși, unele cadre didactice (3%) au propus și organizarea unor activități care ar avea impact asupra percepției societății față de imaginea profesorului în societate, având ca finalitate perceperea acestuia ca personalitate model. Alte 14% susțin că asigurarea cu spațiu locativ și acordarea unor privilegii, facilități sociale ar influența alegerea de către elevi a acestei profesii.

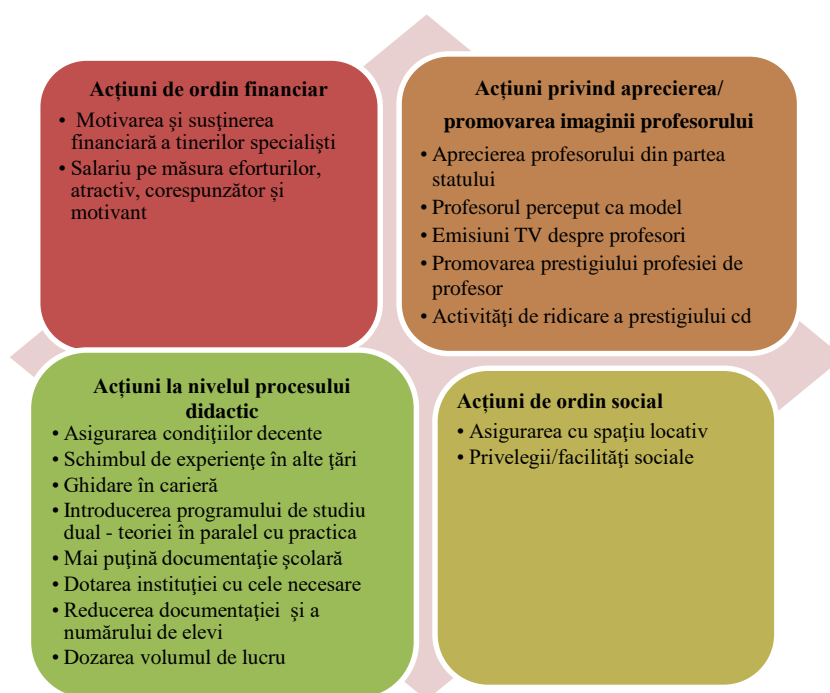

Fig.3. Opinia cadrelor didactice privitor la acțiunile ce trebuie întreprinse din partea statului/școlii pentru ca elevii să aleagă profesia didactică.

O altă clasificare a acțiunilor propuse de către cadrele didactice reprezintă acțiunile la nivelul procesului didactic. Astfel, 22% din cadrele didactice au menționat asigurarea unor condiții decente de lucru. Pe lângă acestea, asigurarea unui schimb de experiențe cu alte țări mult mai dezvoltate la capitolul asigurarea cu cadre didactice suficiente și schimbul de bune practici în domeniul educațional sunt la fel măsuri propuse de profesori. O altă măsură din aceeași categorie la care s-au referit 10% din cadrele didactice este dotarea instituției cu cele necesare, fapt ce denotă că instituțiile în cauză nu dispun în deplinătate de cele necesare la capitolul infrastructură instituțională. Tot la nivelul procesului de învățământ, alte 7% au propus dozarea volumului de lucru, reducerea documentației școlare și a numărului de elevi în clasă. Alte 6% din cadrele didactice au susținut că ghidarea în cariera didactică și introducerea unui program de studiu dual – teoria în paralel cu practica – ar putea reprezenta una dintre soluțiile privind ridicarea atractivității profesiei didactice. Cea mai mare parte din cadrele didactice, și anume – 26%, au propus acțiuni de ordin financiar, cum ar fi asigurarea unui salariu atractiv, corespunzător și motivant pe măsura eforturilor și susținerea financiară a tinerilor specialiști.

Astfel, concluzionând asupra acestor acțiuni putem spune că, de fapt, ele sunt niște probleme cu care se confruntă cadrele didactice zi de zi, iar elevii fiind subiecții asupra cărora acestea se răsfrâng evident nu vor mai alege profesia didactică.

O altă dimensiune pe care ne-am propus să o analizăm în cadrul acestui experiment a fost dacă cadrele didactice au încercat să depisteze la elevi abilități/predispoziții/aptitudini către profesia didactică.

Din numărul total de cadre didactice 83% au relatat că au ghidat elevii către această profesie, iar 17% au relatat că nu. Rezultatele sunt reprezentate în figura de mai jos.

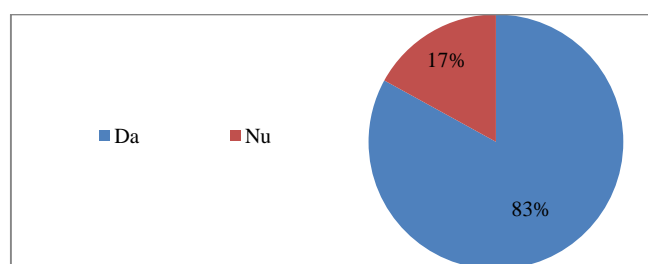

Fig.4. Ghidarea elevilor în cariera didactică de către cadrele didactice.

Persoanele sunt determinate să aleagă una sau altă profesie în dependență de anumiți factori.

O altă dimensiune pe care ne-am propus s-o identificăm o formează factorii care au determinat cadrele didactice să aleagă meseria de profesor/cariera didactică. Astfel, 20% din cadrele didactice au menționat că dragostea față de copii și visul din copilărie i-au determinat să devină profesori. Pentru 15% din cadrele didactice implicate în experiment drept model a servit învățătoarea din clasele primare, iar pentru 14% – familia de profesori din care provin, 12% și-au motivat alegerea prin faptul că au o atitudine deosebită față de această profesie nobilă, 10% au fost ghidați de către foștii lor profesori, de preferință față de o anumită disciplină și de rezultatele pe care le-au obținut la disciplina respectivă, 11% au avut plăcerea de a studia și de a preda o anumită disciplină școlară, câte 9% au fost impulsionați de prestigiul profesorilor de pe timpuri și de modelul profesorului care preda o anumită disciplină.

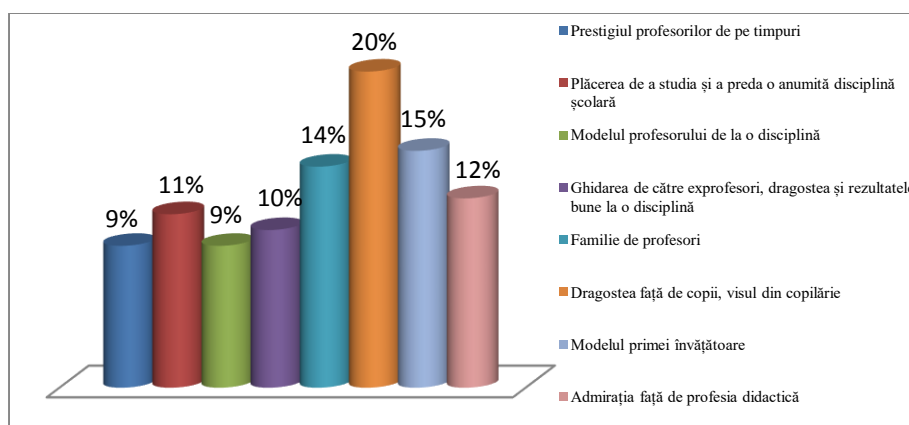

Fig.5. Factorii care au determinat cadrele didactice să aleagă profesia didactică.

Referitor de satisfacția profesională a cadrelor didactice, potrivit datelor sondajului putem spune că 49% din ele sunt satisfăcute de activitatea pe care o îndeplinesc, 42% parțial și 9% nu sunt satisfăcute de activitatea lor.

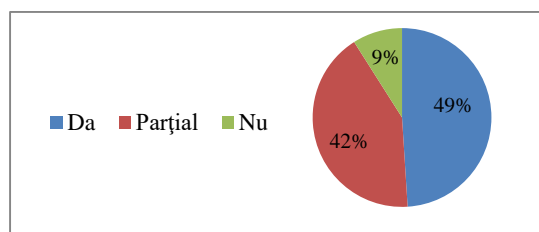

Fig.5. Satisfacția cadrelor didactice.

Activitatea unei persoane are la bază anumite motive care determină menținerea stabilă a acesteia la locul de muncă. Astfel, 52% profesează cariera didactică deoarece primesc o satisfacție profesională, 18% s-au deprins, s-au obișnuit să activeze în acest domeniu; pentru 16% aceasta constituie un loc de muncă stabil și 14% activează ca profesori fiindcă nu-și pot găsi un alt post de muncă.

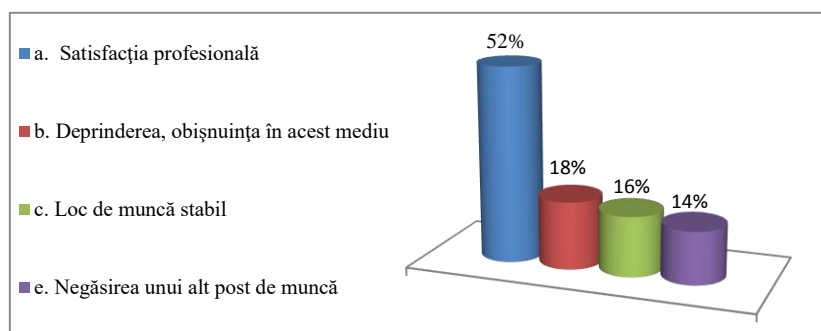

Fig.7. Factorii care mențin cadrele didactice să profeseze cariera didactică.

Concluzii

- Privitor la imaginea profesorului în societate la etapa actuală, cele mai multe cadre didactice au menționat că acesta reprezintă o persoană instruită/inteligentă și care este dedicată profesiei.
- În ce privește abilițiile pe care trebuie să le posede un elev pentru a fi ghidat în cariera didactică, 1/3 din cadrele didactice implicate în experiment susțin că personalitatea elevului care va alege cariera didactică trebuie să fie una complexă și să posede calități specifice doar profesorilor.
- Pentru ca profesia didactică să fie una atractivă pentru elevii din învățământul preuniversitar, cele mai multe cadre didactice au menționat ca statul trebuie să întreprindă în acest sens măsuri de ordin financiar, cum ar fi, asigurarea cadrelor didactice, în special a tinerilor specialiști, cu un salariu atractiv, corespunzător, deci pe măsura eforturilor.
- Din numărul total de cadre didactice 83% au relatat că au ghidat elevi în cariera didactică, ceea ce este un lucru îmbucurător, în condițiile în care numărul necesar de cadre didactice în țara noastră este unul în descreștere, iar numărul de cadre didactice necesare este în continuă creștere.
- Privitor la motivele care au determinat cadrele didactice să aleagă cariera didactică, determinante s-au dovedit a fi dragostea față de copii și visul din copilărie.
- Aproape jumătate din cadrele didactice implicate în experiment sunt satisfăcute de activitatea pe care o îndeplinesc, ceilalți fiind parțial satisfăcuți de activitatea lor, drept factor determinant ce-i menține să exercite în continuare această profesie fiind menționată satisfacția profesională.

În concluzie putem accentua că, în pofida multiplelor probleme persistente în sistemul de învățământ, cadrele didactice totuși sunt cointeresate în a ghida elevii către această profesie, iar procesul de ghidare în cariera didactică este în atenția profesorilor și a factorilor decizionali și nu presupune un proces eschivat, așa cum am presupus noi în actualitatea cercetării.

Referințe:

1. NAHABA, L. (coord. proiect). *Dezvoltarea resurselor umane în educație: de la idei strategice la acțiuni durabile, cu sprijinul financiar al Fundațiilor pentru o Societate Deschisă, oferit prin intermediul Fundației Soros-Moldova*. Chișinău: Centrul Educațional „Pro Didactica”, Tipografia „Bons Offices”, 2016, p.75. ISBN 978-9975-4485-4-3
2. Ministerul Educației Culturii și Cercetării. Campania Vreau să devin Pedagog. Disponibil: <https://mecc.gov.md/ro/content/fost-lansata-campania-vreau-sa-devin-pedagog>.

Date despre autor:

Marianna SAVVA, doctorandă, Școala doctorală *Psihologie și Științe ale Educației*, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: savva.mariana90@gmail.com

ORCID: 0000-0003-0618-5360

Prezentat la 17.05.2019